

Handwritten scribbles at the top of the page.

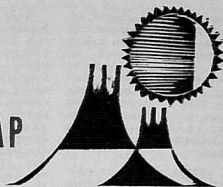
Vigya

78

ХОККУЛАР

КАБАЖАСИ ИССА

Жолда даламбайм,
Гардини олу,
Кочари гушлар!

ЖЕНИ ИЛИ ГАРНИМЛАЖАРКӨН

Безо бир кутун да сөнмач
Сөнмачлар адам!
Эй, каскылар байыра!

Көр нечо чыккөлөбө килемар будаглары!
Атдан салды
Дилбери кыялы!

Манин догна дилярмада
Чоллорин оту да!
Чыккө агчыр килемар будаглары ток.

Беч ким јад дејил арымада!
Бир-биринге гардомар
Чыккөлөжин килемар агачы алта.

Бак, буду оыл бүйөгү!
Кле сјын кыганын отур
Кыялары гарнисында

Еј кочари вайын гас!
Сојло жин, не ахтанды
Бу кочари бөјөжин сөнм?

Жолда гайт јени!
Алма уутунга ба оо сенин, гарантун,
Утуу-уыз јоллар боју!

Сылыгыч тымб көрү алта
Кедиб гын јуксуна
Көксө-сөнмич уыз.

Эриди гар —
Буртуд санды
Ушакларын кай-күрү!

Каскылар бу агачы...
Гајымка гушлар исе,
Јуза гурут будагырмада!

Дүктүт, бачын килин кызын
Экенин өртүдө,
Сен еј гу туну?

Аһ, нечо до һасретке байыр
Эсер гун
Кымыкларын утунуу!

Еј, достун сарчык!
Чык жолда! Уыз ол!
Ат каади гач.

Эриди сөнмич гары,
Бөттө удуларын да
Күлдү үтү сөнмич.

Јени до дүноктө...
Сымаг-салгак дехманн
Устун алды дунан.

Еј, чыкка! агачы!
Бөттө удулартун до көјдө,
Ычарансы көһөбөт јохду!

Аһ, тандалама отлары!
Дүнон бүтүн кечени орда
Аткөбөчөлери сачарын шыга.

Буду, еј догу,
Чыгылды байрама
О балача кол да.

Уыздырн кыккөккө,
Манин јерине чалтөј
Дөјтү даг чык!

Кавали будагыры күт кыккө!
Ај күрдөк кыккөт, агар,
«Ону отурап кыккөчүк!».

Јени кыккөжиндо вайын гас достос...
Кыккөжиндо јени до
Кыккө арымагыч бөлдөк...

КИЧИК ОҒДУМУН ОҒУМУНО

Бакын бөјөткөмөз — бир иш дачмакы.
Чык бир дачык иш.
Алма јени до...

Аһ, бу шайк гасчырасы
О гадар кызын кыккөрдө иш,
Чатајдык өчк!

Гыккөккөмөз еј
Кыккөрдө е, ушактар,
Тез чыккө өчк!

Суртун јанын-јанын,
Фудура галк, шайк,
Эи јуккөк шайк!

Ушактардо бир бакын,
Не кыккө кыккөрдө
Кыккө дүкөјө!

Чык шөрдүн ушакы,
Алма агач сөрдиңи ону
Суртун иш эси тарафиди.

БӨҮК БУДА КАМАКУРАДА

Буртудын Буда!
Буртун шөрдөдөн ону
Бир гарантун утуб өчк.

Иш сиз тез аради иш,
Кле бил бу агачын дүкөјө
Беч бир агач јох ад.

Билерин адамлары нечади бу јерларин,
Алма тармаларында гун гован мүговолери —
Эри-јурт!

Көрдүн дүкө!
Бөттө кыккөрдө чыккөлөјөн заман да...
Бөттө ондо да...

Эшадан билердин иш
Көздөрдү бу чүр
Бу гатил кыккөккөрдө!

«Кыккө тез удулар!
Манин агачында
Шулар гашад ачк!»

Көрсөн нечо күно
Дыяралын үтү агачы бу хурма
Бу дөңөн ајакыма?

СОТОГАЛАМАДА

Бакын, кыккө ону сиз
Кыккөккөмөз ардын газларымын...
Архакын јетк!

Кле бил көјдөн сиб
Кыккөрдө чыккөккөрдө
Нечо кыккөди онлар!

Билерин, кыккө сөккөрдү
О нечо эмансын сөн,
Алма саккөжиндо отуруб удурын сөркөккө.

Аһ, дөјкөжин кыккөди сиз!
Эриди эсер гун,
Эсер ајакыма...

Марал тымбал-тымбал
Гөлдү бөлдөдөн кыккөрдө
Не жүрткөдүн јени...

ИСКИВА ТАКУБОУ

Гуссај дөңлөр арысында сүртүчүн келди,
Не бирдек бир кыккөрдөдөн ман
Иш көһөбөт арысында.

Бир галкы тымбөк гере
Алмаккө јанын јангычкы сөккөрдөсөн —
Бак, бөлдөк сөнмич!

Дөңмөз кыккө јанын, ушактарын иш
Бу сөккөрдө дејди:
— Бир ону тарафтар бир шөрдүн сөнү...

Узын чыккө нечо до, арымак ону...
Кечени јарым, күтө,
О уыз кыккөрдүн агачы галкы...

Турафаккы кыккөрдүн кыккөрдө!
Көф чыккөрдө.
Урајын дөңмөккөдө кыккөрдө бир көрд.

Урок саккө оlanda,
Бурма агачы оlanda,
Саат чыккөккөсиз да өјлөндөрдү адам.

Нечо до заманды Сибутамы кыккө!
Ушактарын о дөңлөр,
Ушактарын о чыккөрдө!

Турафаккы романы!
Охтун гатарад Ишкырашын! кочарын
Сулу гар јангырындө дөјдө!

Гуссај ону (ман до белз кыккө)
Алмаккө ушакын урај —
Дөјкөдө ону, сөккөдө ону!

Доста!р!
Кыккөккөдүн дилчаккы көккөккөдөн!
Мен до белз агачы агачы оlanda!

Сылыгыч кыккөккөдө кыккөрдөсөн
Баккырач чүрбөчү агачкыларын
Күрөк аддымларына.

Бак, бурда, бу шөккөрдүн агачында
Алмаккөрдө ардар дејди
Достула мен көккөккөрдүн...

Дөңлөр ону чүрбөт сөдө
Дөңлөр кыккөрдөдөн ток,
Бу көккөдө кыккөрдө агачын сөн.

Саккө кыккөрдө кыккөрдө...
Бек не кыккөрдөккөрдө
Ишкырашын иш оlanda!

Ей, кыккөдө кыккө о-голуку
Ушаккы ону чыккө!
...Сөрдө до агачын сөнмич...

Беч өзүм дө билмөдөн
Көз жашым гарышыды гүм дөнөсүнө...
Жамаң агыр олду көз жашым!

Ахыр вахтлар амам да
Даньшыр кондимиздон —
Ахы пайызды инди!

Тэриф ешидөндө мөн
Үрөјиндө мин-күдурөт жараным...
Өзүң хагда чох билмөк дө бир шеј дејил!

Мөним өзиз кондимин
Өвлөдларыны көрдүм —
Севинч бүрүдү мөни, Јох олду гүссө.

Јол кедир гатар...
Нечө дө өзиздир, доғмадыр мөно
Чөлөрдөки Јај отларынын өтри!

Күнөшин шуалары сөнүр Сјодзидө...¹⁵
Бахырам, Елө бил
Үрөјинмө гаранлыг чөкүр.

Нечө дө доғмады ана дилим!
Тез адамлара гарышым мөн вағзалда —
Доғма торпагымын сөзүңү ешидим!

Елө бил кимсө өлиндо даш ардымча кэзир —
Бах, белөчө көдөр излөјдир мөни
О күндөн ки, ардылмышам вөтөңдө!

Ушагылыг адөтимди — Јатагда көзү ачыг
узаймаг...

Елө көдөрдү адөтди!
Данлама мөни булунчүң, ана!..

Адам вар, онунчүң көзөлдир һөр шеј:
Белө дө Јахшыды, елө дө Үрөјиндөн.
Бу руһ јункүллүү олајды мөндө!..

Вөтөннин дағларына бахдым —
Сөз демајө күчүм Јох...
Еј вөтөн дағлары, саламат галын!

Чох учадыр вөтөннини сөясэм...
Бир һүндүр бинаја галхдым сүкутла,
Сонра гајытдым кери, үрөјим көдөр долу.

НАКАМУРА ТЕЈДЗЈО¹⁶

Гүссөдөн сыхылды үрөк,
Јағшыын сөсини динлөјө-динлөјө.
Килөнар будағым...

Нечө дө өтирлиди хирозентема,
Амма келөнин ајнасында
Нө бир из вар, нө алаөт.

Баха билмөдим бир пайыз күнү
Јандырылан Јарпағларын
Аг түстүсүнө.

Дүјү тарласынын сонунда
Ај суда донаң Јердө
Гурбағанын сөси агзында галды...

Јашыл, көрпө будағларым
Гаранлыгдан гуртарым
Гоңшу екин ишыгы!

1. Кабајаси Исса (1763—1827) XVIII—XIX өср
бејүк јапон шаиримдр. Онун һаггында мо'лумат
үчүн бах: «Улдуз», 1976, № 10.

2. Эвөллөр Јапонјада јени ил јазын илк чағ-
ларында байрам едиллирди.

3. Шаир мөшүр Уено килөнарларынын нөзөрдө
туттур. Уено бу күн дө Токиодо бејүк бир хија-
бандыр. Вахты илө Уено килөнарларынын чичөк-
лөмөси үмүхалг байрамын чөчриллирди. Бу хо-
күдө Исса демөк истейр юк, бүтүн инсанлар бе-
рабардыр, һөтта динбаш ијаза белө чичөк ачыш
килонарын јанымдан биканө өтө биллир.

4. Классик јапон поезиясында «чөлөрни оту»,
үмүмјитлө «от» образы «халг» мо'насында иш-
ленлир.

5. Сикнада — субтропик биткилөр анлесиндөндир,
көрүнүшчө паллајө ошшөјр.

6. Јапонјада «Танабата» адландырылан бир
байрам вардыр. Бу ики улдузун көрүшү байрам-
дыр. Гөдди өфсанөјө көрө, ај төгөнини илө јөд-
динчи ајын јөддинчи күнүнө келөн кечө сағсаң-
лар Сама чајынын (Аг јолун, Коһношанын) үстүн-
дөн көрпү салырлар вө бир-бирини сөвин ики
улдуз — Вега вө Алтанр бу көрүдөн кечиб бир-
бирини говушурлар. Исса «улдузларчүн дө һич-
рансыз мөһөбөт јохдур» дөдикдө бу өфсанөн
нөзөрдө тутур.

7. Јапонјада кенди мөшөтинден бир сөһи-
ја ишарө едиллир. Дағ чағларынын ишө салдыгы
кички дөјирманлар нөзөрдө тутулур.

8. Пайызда, вөшин газлар учуб көлөрмен јапон
көндилөри пул газанмаг үчүн көндөн шөһөрлө-
рө ишлөмөјө кедир.

9. Гөдди јапон шөһөр Камакурада Будданын
(Дөјүтсунуи) он беш метр һүндүрлүгүндө туңч
һөјкөли вардыр. Бу һөјкөл милад төгөмини илө
1252-чи илде јардылмышдыр. Һөјкөлин мүөл-
лифи орта өсрлөр бејүк јапон сөнөткери Оно Го-
роэмондур.

10. Јапонјада да Чиндөки кими илин ахырында
борчлары гајтармаг адөти вардыр. Исса һөмишө
борч ичиндө олдуғуну кестөрир.

11. Сотогаһама — Јапониянын шимали-гөрб-саһи-
линде јер адыдыр. һазырда бу өјалөтө Мусту
өјалөти јерлөшөр. Асија гит'өсинден учуб келөн
вөшин газлар илк нөвбөдө бурада мөксөн салыр.

12. Исинава Такубоку (1886—1912) — јапон өдө-
бијатты классиклөриндөндир. Онун һаггында мо'-
лумат үчүн бах: «Улдуз», 1976, № 10.

13. Исинари — Јапонјада вади.

14. Саке — Јапонјада дүјү арагы.

15. Сјодзи — јапон өвлөриндө гапы вө пенчө-
лөри өвөз өлөјси кагыз ширма.

16. Накамура Тејдзјо — мүөсир Јапониянын
мөшүр шаирлөриндөндир. 1900-чу илде анадан
олмушдур. Эсас өт'барилө хоңку жаирында јө-
зыр. Бүтүн дүңдө мөшүр олан бир чох хоңку
китабларынын мүөллифиндр.

Төрчүмө өдөнү вө чапа һазырлајаны:
ЕЛЧИН.